

Kapitel 1

Lovens område

af
Henrik Karl Nielsen

§ 1 fastlægger anvendelsesområdet for tjenestemandsløven. Formuleringen af kravet om ansættelse ”efter reglerne i denne lov” kan forekomme at være cirkulær. § 1 har dog den væsentlige betydning, at de retsvirkninger, der følger af tjenestemandsløven for en tjenestemandsansættelse, forudsætter, at der er tale om en tjenestemand, der er udnævnt som sådan.

§ 1 Som tjenestemand i henhold til denne lov anses enhver, der er ansat i statens eller folkekirkens tjeneste efter reglerne i denne lov.

Tjenestemandsansættelse

Tjenestemandsløven finder kun anvendelse, hvis lønmodtageren er ansat ”efter reglerne i denne lov”. Finansministeriet har i det såkaldte ansættelsesformcirkulære¹ fastsat kriterier for, hvornår ansættelsesmyndigheden skal anvende tjenestemandsansættelse. Efter ansættelsesformcirkulærets § 2, stk. 1, sker ansættelse som tjenestemand i stillinger, der er klassificeret i lønramme 37 og derover. Endvidere sker ansættelse som tjenestemand i de stillinger, der er opregnet i cirkulærets § 2, stk. 2. Bestemmelsen opregner en række stillinger i retsvæsnet, politiet, Forsvaret, fængselsvæsnet og fiskerikontrollen. I folkekirken sker ansættelse som præst, provst, domprovst, biskop og stiftskontorchef som tjenestemænd.

Efter cirkulærets § 7 kan vedkommende minister bestemme, at ansættelser i stillinger, der er omfattet af cirkulærets § 2, stk. 1, eller stk. 2, eller

---

1. Cirkulære nr. 210 af 11. december 2000 om anvendelse af tjenestemandsansættelse i staten og Folkekirken.

§ 3, stk. 1, ikke skal ske som tjenestemand, medmindre det strider mod andre regler. Da det efter tjenestemandsløven er Kongen eller vedkommende minister, der udnævner tjenestemænd, kan der derfor ikke af cirkulæret udledes noget retskrav på ansættelse som tjenestemand i en bestemt stilling. Det spørgsmål var en del af en sag, der blev rejst i forlængelse af Forsvarsforliget 2013-2017, hvorefter Forsvaret fremadrettet i videst muligt omfang skulle afskaffe anvendelsen af tjenestemandsansættelse for både officerer og stampersonel.² Ordningen efter forsvarsforliget blev også anvendt i forhold til kadetter, der allerede havde påbegyndt officersuddannelsen. Kadetternes faglige organisation påberåbte sig i den forbindelse, at der skulle bestå et retskrav på ansættelse som tjenestemand efter endt officersuddannelse. Ved *Københavns Byret, dom af 8. januar 2018* i sag nr. BS 26B-4068/2016 fandt retten ikke, at ansættelsesformcirkulæret indeholdt et retskrav for officerer eller andre personalegrupper på at opnå ansættelse som tjenestemænd. Retten, der var sat med tre dommere i henhold til retsplejelovens § 12, stk. 3, henviste i den forbindelse til ansættelsesformcirkulærets § 7 og tjenestemandsløvens § 3.

Se endvidere *Arbejdsrettens dom af 16. oktober 1980* i sag 9144 refereret af *Jørgen Mathiassen, Forvaltningspersonellet*, 2. udgave (2000), s. 53. Sagen angik, at DSB på trods af en eksisterende overenskomst indgået med Sømandenes Forbund, indgik en aftale med Dansk Jernbaneforbund om, at tre nye færger skulle bemannes med tjenestemandsansatte matroser. Spørgsmålet var, om ansættelsesmyndigheden havde handlet retmæssigt. Arbejdsretten udtalte, at ”Med hensyn til den af DSB indgåede aftale ... bemærkes, at på et område, hvor der som her af det offentlige anvendes 2 ansættelsesformer - tjenestemandsansættelse og ansættelse efter overenskomst - må det i mangel af anden aftale stå arbejdsgiveren frit at afgøre, om han fortsat ønsker at anvende begge ansættelsesformer, og i hvilket indbyrdes forhold han fortsat vil anvende begge ansættelsesformer...”.³

Se tillige *FOB 1980.307* om Kulturministeriet ændring af en førstebibliotekars ansættelse som tjenestemand til ansættelse på overenskomst. Kulturministeriet havde udnævnt en førstebibliotekar som

2. Aftale på Forsvarsområdet 2013-2017 af 30. november 2012 mellem regeringen (Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti) og Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti. s. 35.

3. Se endvidere *Tjenestemandsløvens dom af 30. august 2012* (TR 2011.0005), hvor Tjenestemandsløven udtalte, at ”Det følger af ledelsesretten, at det i mangel af bestemmelse eller aftale om andet tilkommer en offentlig arbejdsgiver at bestemme ansættelsesformen, herunder om der skal ske ansættelse på tjenestemandsløven eller tjenestemandslignende vilkår.

tjenestemand i lønramme 35. Efter henvendelse fra Dansk Magisterforening annullerede ministeriet ansættelsen. Ved chefstillinger skulle der ske tjenestemandsansættelse af akademikere. Andre stillinger var dækket af overenskomst. Ombudsmanden udtalte bl.a., at ”Jeg finder ikke, at en udnævnelse, der er foretaget i strid med en overenskomstmæssig fastlæggelse af retningslinierne for anvendelsen af ansættelsesformerne, skulle kunne anses for ugyldig eller for den sags skyld ulovlig i den forstand, hvori disse begreber sædvanligvis anvendes i forvaltningsretlig sammenhæng. Udnævnelsen vil derimod have karakter af et aftalebrud fra statens side over for vedkommende organisation, hvis konsekvenser i givet fald må fastlægges gennem det fagretslige system. At tillægge retningsliniernes overholdelse betydning i forhold til den ansatte i form af en annullationsadgang, forekommer mig mindre rimeligt, allerede fordi retningslinierne ikke er tillagt nogen absolut karakter, men frit kan fraviges ved aftale mellem staten og akademikerorganisationerne.”

Tjenestemænd i folkeskolen

Tjenestemænd i folkeskolen er særskilt lovreguleret ved lovebekendtgørelse nr. 522 af 18. maj 2017 om tjenestemænd i folkeskolen m.v. Loven omfatter efter § 1 personer, der pr. 31. marts 1993 var ansat i primærkommunerne og personer, der pr. 30. april 1993 var ansat som tjenestemænd i den amtskommunale folkeskole. Loven har dermed et tidsmæssigt begrænset anvendelsesområde, idet den ikke omfatter personer, der er ansat fra den 1. april 1993.

Lov om tjenestemænd i folkeskolen m.v. gælder efter § 1, stk. 2, i øvrigt for

- 1) tjenestemand i den amtskommunale folkeskole,
- 2) tjenestemandsansat ungdomsskoleinspektør eller pædagogisk medhjælp i ungdomsskolen uden for Københavns Kommune eller forstander eller heltidsbeskæftiget lærer ved ungdomskostskoler,
- 3) tjenestemandsansat forstander eller lærer ved den almene vokseneddannelse uden for Københavns Kommune, eller
- 4) tjenestemandsansat leder eller lærer ved specialundervisningen for voksne uden for Københavns Kommune.

Loven indebærer efter § 2, at tjenestemænd i folkeskolen m.v. i vidt omfang er omfattet af tjenestemandsløven. Dog sker ansættelse og afskedigelse efter lovens § 3, stk. 1, af kommunalbestyrelsen.

Tjenestemandslovens forhandlingsregler modificeres også efter loven i den udstrækning, at løn- og ansættelsesvilkår fastsættes efter de regler, der gælder for fastsættelse af løn- og ansættelsesvilkår for tjenestemænd i kommunerne, jf. lovens § 4, stk. 1. Tilsvarende er tjenestemænd, der er omfattet af Lov om tjenestemænd i folkeskolen m.v. efter § 8 omfattet af de regler om suspension, disciplinærfølgning og injuriesøgsmål, der gælder for tjenestemænd i kommunerne i henhold til de kommunale tjenestemandsregulativer.

Kommuner og regioner

KL har for kommunale tjenestemænd fastsat et tjenestemandsregulativ, jf. Tjenestemandsregulativ af 2008 for kommuner inden for KL's forhandlingsområde, 21.01 O.08 28/2008.⁴ For tjenestemænd ansat i regionerne har Regionernes Lønnings- og Takstnævn fastsat et tjenestemandsregulativ, jf. Regionernes Lønnings- og Takstnævn, Tjenestemandsregulativ for ansatte i regionerne, 2008, 21.01.1.⁵ Da sådanne tjenestemænd ikke er omfattet af tjenestemandsloven og dermed heller ikke hører under Tjenestemandsrettens kompetence, er der nedsat en særskilt kommunal og regional tjenestemandsret, jf. lovbekendtgørelse nr. 1124 af 23. august 2016 om en kommunal og regional tjenestemandsret. Der henvises herom til kommentaren til §§ 52ff.

Grønland

Ved Lov nr. 168 af 27. maj 1964 om statens tjenestemænd i Grønland vedtog Folketinget en grønlandsk tjenestemandslov. I dag gælder fortsat særskilte love om statens tjenestemænd i Grønland (lovbekendtgørelse nr. 574 af 5. august 1991 om statens tjenestemænd i Grønland med senere ændringer) og om pension til statens tjenestemænd m.v. i Grønland (lovbekendtgørelse nr. 661 af 12. august 1993 om pension til statens tjenestemænd i Grønland med senere ændringer). Tjenestemandsretten har ikke kompetence i sager efter de grønlandske love. I stedet eksisterer Tjenestemandsretten for statens tjenestemænd i Grønland, jf. den grønlandske tjenestemandslovs §§ 48ff. Landsdommeren i

---

4. <https://www.kl.dk/media/8904/tjenestemandsregulativ-af-2008.pdf> (opslag den 20. april 2021).

5. Tilgængeligt på Regionernes overenskomstportal, www.okportalen.dk.

Grønland er rettens formand, jf. § 48, stk. 2. For ansættelser i Grønlands Selvstyre og de grønlandske kommuner gælder forskellige regelsæt. Tjenestemænd i Grønlands Selvstyre og i de grønlandske kommuner er omfattet af Landstingslov nr. 21 af 18. december 2003 om Grønlands Hjemmestyres og kommunernes tjenestemænd i Grønland. Landstingsloven gælder ikke for ansatte i Landstingets institutioner, jf. § 1, stk. 2. Disse er omfattet af Landstingslov nr. 4 af 20. maj 1998 om tjenestemænd ansat ved Landstingets institutioner. Der er med hjemmel i Lov nr. 192 af 26. marts 1991 om en tjenestemandret for Grønlands hjemmestyres og kommunernes tjenestemænd i Grønland nedsat en særlig tjenestemandret. Efter lovens § 1, stk. 2, er landsdommeren i Grønland formand for også denne tjenestemandret.⁶

Lov om statens tjenestemænd i Grønland har særdeles begrænset praktisk betydning. I takt med udfasningen af statslige opgaver og overdragelsen af disse til Grønlands Hjemmestyre og nu Grønlands Selvstyre har Rigsmyndighederne forholdsvis begrænsede opgaver i Grønland. Der vil endnu kunne forekomme statstjenestemænd ved myndigheder som f.eks. Politiet, retsvæsnet og Rigsombudsmanden. Lov om statens tjenestemænd i Grønland indeholder bestemmelser, der i vid udstrækning er identiske med tjenestemandsløven. Som følge af den løbende udfasning af statslige myndighedsopgaver i Grønland og overførsel af disse til Grønlands Selvstyre og de grønlandske kommuner indeholder Lov om statens tjenestemænd i Grønland i § 13 a en særlig bestemmelse, hvorefter statstjenestemænd tilbydes ansættelse i Grønlands Hjemmestyre (Grønlands Selvstyre) eller grønlandske kommuner i de tilfælde, hvor disse myndigheder overtager forvaltningsområder fra staten. Der bliver dermed ikke tale om stillingsnedlæggelse ved en sådan overførsel af forvaltningsområder til myndigheder i Grønland, og der er af samme grund i denne situation ikke noget krav på rådighedsløn efter lovens § 32, fordi den statslige stilling anses som nedlagt, se hertil *U 1983.88 H.*

U 1983.88 H. Efter den grønlandske statstjenestemandsløvs § 13 a, indføjet ved lov nr. 636 af 19. december 1975, fortsatte en statstjenestemand, der ved overførsel af et forvaltningsområde fra staten til kommunerne ikke ønskede at overgå til ansættelse under kommunen, sin tjeneste under forvaltningsområdet, således at ansættelsesforholdet til staten opretholdtes. Det angaves videre, at han ikke havde krav på ventepenge,

6. Se om de grønlandske regelsæt *Henrik Karl Nielsen: Arbejdsret og ansættelsesret i Grønland* i Aksel V. Carlsen (red.): *Arbejdsmarkedet i Grønland – fortid, nutid og fremtid*, Nuuk 2005, s. 33ff.

rådighedsløn eller pension. En ved kærnerinstitutionerne i Grønland ansat kontorfuldmægtig havde herefter, da kærnervæsenet pr. 1. januar 1976 overgik fra staten til de grønlandske kommuner, således at han bortset fra ansættelsesforholdet fremtidig skulle arbejde under kommunen, hverken krav på rådighedsløn eller pension, da hans stilling ikke kunne anses nedlagt, idet hans ansættelsesforhold til staten var opretholdt ved den nævnte lov, og da de forandringer i hans arbejdsvilkår, som var en følge af de gennemførte ændringer, ikke fandtes at gå ud over, hvad han som tjenestemand var pligtig at underkaste sig.

Landstingslov nr. 21 af 18. december 2003 om Grønlands Hjemmestyres og kommunernes tjenestemænd i Grønland er på samme måde i vidt omfang identisk med tjenstemandsloven. Udnævnelsen af tjenestemænd foretages efter landstingslovens § 4 af Landsstyret henholdsvis kommunerne. Det er efter landstingslovens § 47, stk. 1, Landsstyret, der forhandler og aftaler tjenestemænds løn- og ansættelsesvilkår med centralorganisationer, der har hjemsted i Grønland, og med hvilke Landsstyret har indgået hovedaftale, jf. landstingslovens § 51, stk. 1.

Færøerne

Statens tjenestemænd på Færøerne ansættes efter tjenstemandsloven. Lov om tjenestemænd i folkeskolen er særskilt ophævet for Færøerne ved Lov nr. 474 af 10. juni 1997 om ophævelse af lov om tjenestemænd m.fl. i folkeskolen på Færøerne. Tjenestemænd i Færøernes Landsstyre er omfattet af Lagtingslov nr. 31 om landets tjenestemænd med senere ændringer. Tjenestemænd udnævnes efter landstingslovens § 3 af landsstyret. Landsstyret kan dog ved bekendtgørelse helt eller delvis overlade udnævnelseskompetencen til anden offentlig institution.⁷

---

7. Se i øvrigt *Kári á Rógvi*, Dansk rets udfyldende karakter på Færøerne, U2013B.25.